

آمار در علوم تربیتی و تربیت بدنی

نویسنده

لؤییس کوهن و میشل هالیدی

ترجمه

دکت. امیر احمدیور

تهران - ۱۳۹۵

کوهن، لوئیس، ۱۹۲۸ -

آمار در علوم تربیتی و تربیت بدنی / نویسنده لوئیس کوهن، میشل هالیدی؛ رجمه دی دلار [ویرایش ۲]. تهران: رشد، ۱۳۹۵.

۲۴۰ ص: مصور، جدول، نمودار. ۳ - ۶۸ - ۶۸ - ISBN 964 6115 3 - فهرستویسی براساس اطلاعات فیبا.

عنوان اصلی: Statistics for education and physical education. واژه‌نامه.

۱. آمار آموزشی. ۲. تربیت بدنی - روش‌های آماری. الف. هالیدی، مایکل، Michael G. Holliday، ب. دلور، علی، ۱۳۲۰، مترجم. ب. عنوان.

۱۳۹۲ کتابخانه ملی ایران ۳۷۱/۲۰۰۲۱ LB ۱۲۸۴۶ آ۹ ک / ۱۷۶۸۰ - ۷۸۰ م

اداره ازام تربیتی و تربیت بدنسport

نویسنده: لوئیس آن و میشل هالیدی

ترجمه: دک. علی لارو

چاپ نهم: ۱۳۹۲ - چاپ دهم: پاییز ۱۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: آرمانسا

مرکز نشر و پخش کتابهای روان‌شناسی و تربیتی

ساختمان مرکزی: خیابان انقلاب، خیابان شهندای ژنرال مری، (بین خ دانشگاه و خ ابوریحان)، شماره ۴۱، تلفن: ۶۶۴۰۴۴۰۶
فروشگاه میدان انقلاب، روپرتو سینما بهمن، خیابان منیری جاوید، شماره ۷۲، تلفن: ۶۶۴۹۷۱۸۱ - ۶۶۴۹۸۳۸۶ - ۶۶۴۱۰۲۶۲

تهران - ۱۳۹۵

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱- مقدمه	۱۵.....	مقدمه مترجم
	۱۷.....	پیشگفتار
	۱۸.....	پیشگفتار چاپ س ا
	۱۹.....	۱- مقدمه
	۱۹.....	۱- آمار چیست؟
	۱۹.....	۱- چرا آمار ضروری است؟
	۲۰.....	۱- هدف کتاب
	۲۰.....	۱- محدودیتهای آمار
۲- مقاهیم اندازه‌گیری	۲۱.....	۲- منابع داده‌ها
	۲۱.....	۲- جامعه، پارامتر، نمونه و آماره
	۲۳.....	۲- آمار توصیفی و استنباطی
	۲۳.....	۲- آمار پارامتریک و غیر پارامتریک
۳- مقایسه‌نحوه داده‌ها	۲۵.....	۳-۱ مقایسه‌ای اندازه‌گیری
		۳-۲ مقایس اسقی
		۳-۳ مقایس رتبه‌ای
		۳-۴ مقایس فاصله‌ای
		۳-۵ مقایس نسبی
		۳-۶ متغیرهای پیوسته و گستره
		۳-۷ محدودیتهای اعداد
		۳-۸ جدول فراوانی
		۳-۹ مراحل ساختن جدول فراوانی
۴- اندازه‌گیری شاخص‌های پیش‌رفت	۳۹.....	۴-۱ مقدمه
	۳۹.....	۴-۲ نمودار ستونی (میله‌ای)
	۴۰.....	۴-۳ هیستوگرام
	۴۰.....	۴-۴ نمودار چند ضلعی
	۴۱.....	۴-۵ نمودار فراوانی چند ضلعی
	۴۱.....	۴-۶ هموار شده
	۴۲.....	۴-۷ نمودار فراوانی تراکمی یا اجایبو
	۴۲.....	۴-۸ نمودار دایره‌ای یا لوله‌ای
۵- اندازه‌گیری شاخص‌های پیش‌رفت	۴۹.....	۴-۹
	۴۹.....	۵-۱ مقدمه
	۵۰.....	۵-۲ محاسبه میانگین داده‌های
	۵۰.....	۵-۳ طبقه‌بندی نشده
	۵۱.....	۵-۴ محاسبه میانگین داده‌های
	۵۱.....	۵-۵ طبقه‌بندی شده
	۵۲.....	۵-۶ وسیع
	۵۲.....	۵-۷ خلاص
	۵۳.....	۵-۸ نما
	۵۳.....	۵-۹ انتخاب شاخص‌های
	۵۴.....	۵-۱۰ گرایش مرکزی
	۵۴.....	۵-۱۱ موارد استفاده میانگین
	۵۵.....	۵-۱۲ موارد استفاده میانه
	۵۵.....	۵-۱۳ موارد استفاده نما
	۵۶.....	۵-۱۴ ۵- منحنی طبیعی
	۵۶.....	۵-۱۵ کاربرد عملی منحنی احتمال
	۵۷.....	۵-۱۶ طبیعی

۱۷.....	۸-۱ مقدمه.....	۵-۱۵ برخی از ویژگیهای ریاضی
۷۷.....	۸-۲ معنای آماری همبستگی	منحنی احتمال طبیعی.....۴۹
۷۷.....	۸-۳ محاسبه ضریب همبستگی	۷-آماره‌گیری تغییرات پیش‌رفت.....۵۱
۸۱.....	گشتاوری پرسون؛ روش اول.....۸۱	۶-۱ مقدمه.....۵۱
۸۲.....	گشتاوری پرسون؛ روش دوم.....۸۲	۶-۲ دامنه تغییرات.....۵۱
۸۲.....	۸-۴ محاسبه ضریب همبستگی	۶-۳ انحراف متوسط.....۵۲
۸۴.....	گشتاوری پرسون؛ روش دوم.....۸۴	۶-۴ انحراف معیار.....۵۳
۸۴.....	۸-۵ ضریب همبستگی رتبه‌ای	۶-۵ محاسبه انحراف معیار
۸۳.....	ضریب همبستگی رتبه‌ای اسپرمن.....۸۳	داده‌های طبقه‌بندی نشده.....۵۳
۸۴.....	۸-۶ ضریب همبستگی رتبه‌ای کندال.....۸۴	۶-۶ محاسبه انحراف معیار
۸۴.....	۸-۷ مطالی چند درباره روابط.....۸۴	۷-های طبقه‌بندی شده.....۵۴
۸۵.....	۸-۸ ضریب تعیین.....۸۵	۷-۱۰ واریانس.....۵۶
۸۷.....	۹-۱ مقدمه.....۸۷	۷-۱۱ ضریب تغییر.....۵۶
۸۷.....	۹-۲ روشاهای نمونه‌گیری.....۸۷	۷-۱۲ حراف پارکی.....۵۷
۸۸.....	۹-۳ نمونه‌گیری تصادفی ساده.....۸۸	۷-۱۳ کاررداد.....۵۸
۸۸.....	۹-۴ نمونه‌گیری منظم.....۸۸	۷-آماره‌گیری پیش‌رفت.....۵۹
۸۸.....	۹-۵ نمونه‌گیری طبقه‌ای.....۸۸	۷-۱ مقدمه.....۵۹
۸۸.....	۹-۶ نمونه‌گیری خوشای.....۸۸	۷-۲ درصدها.....۵۱
۸۸.....	۹-۷ نمونه‌گیری مرحله‌ای.....۸۸	۷-۳ روش اول محاسبه سقاط.....۵۲
۸۹.....	۹-۸ خطای نمونه‌گیری.....۸۹	۷-۴ درصدی.....۵۳
۹۱.....	۹-۹ سطوح اطمینان.....۹۱	۷-۵ روش دوم محاسبه رتبه‌های درصدی برای نمره‌های فردی.....۶۱
۹۳.....	۱-۱ نویزیع تی.....۹۳	۷-۶ نمره‌های معیار یا نمره‌های Z.....۶۲
۹۶.....	۱۱ رجات آزادی.....۹۶	۷-۷ مثال ۱.....۶۴
۹۷.....	۹-۱۲ تدبیر، آزمون فرضیه.....۹۷	۷-۸ مثال ۲.....۶۴
۹۸.....	۹-۱۳ مستادابی، آری.....۹۸	۷-۸ مثالهای دیگر.....۶۶
۱۰۰.....	۹-۱۴ آزمون‌های یک و دو دامنه.....۱۰۰	۷-۹ مقیاس سیگماپی، هال و تی (T).....۶۹
۱۰۱.....	۹-۱۵ خطاهای نوع اول و دوم.....۱۰۱	۷-۱۰ مقیاس سیگماپی.....۷۰
۱۰۱.....	۹-۱۶ متغیرهای مستقل و وابسته.....۱۰۱	۷-۱۱ مقیاس هال.....۷۱
۱۰۲.....	۹-۱۷ داده‌های همبسته و تاهمبسته.....۱۰۲	۷-۱۲ مقیاس تی (T).....۷۲
۱۰۲.....	۹-۱۸ آمار پارامتریک و غیر پارامتریک.....۱۰۲	۷-۱۳ مسئله.....۷۳
		۷-۱۴ درجه بندی.....۷۴
		۷-۱۵ مثال.....۷۵

۱- انتخاب آزمون آماری مناسب

۱۰۵.....	
۱۰۷.....	۱ طرح یک گروهی؛ یک متغیر با یک بار اندازه‌گیری
۱۰۷.....	مثال یک - کاربرد آزمون خی دو (آزمون یک نمونه‌ای)
۱۰۹.....	مثال دو - کاربرد گلموگروف - اسیمرنف برای یک گروه با داده‌های اسمی
۱۱۱.....	۲ - طرح یک گروهی؛ یک بار اندازه‌گیری برای هر آزمودنی در دو متغیر
۱۱۲.....	مثال یک - کاربرد ضریب همبستگی گشتاوری پیرسون
۱۱۳.....	مثال دو - کاربرد ضریب همبستگی رتبه‌ای اسپرمن
۱۱۶.....	۳ - طرح یک گروهی؛ اندازه‌گیری‌های مکرر برای آزمودنی‌های یکسان، پیش و پس از اجرای متغیر مستقل
۱۱۶.....	مثال یک - کاربرد آزمون (۱) برای داده‌های همبسته
۱۱۸.....	مثال دو - کاربرد آزمون رتبه‌های علامت‌گذاری شده جفت‌های همطریاز (ولیکاکسون)
۱۲۰.....	مثال ... - آزمون «مک نیمار» برای معنادار بودن تغییر
۱۲۴.....	مثال چهار - سارید آزمون «مک نیمار» برای معنادار بودن تغییر
۱۲۶.....	۴ - طرح یک گروهی پس و پس از اجرای متغیر مستقل (سریهای زمانی)
۱۲۷.....	مثال یک - کاربرد آزمون ملامتها - مراحل محاسبه آزمون علامتها برای نمونه‌های کوچک
۱۳۰.....	۵ - طرح یک گروهی؛ چند متغیر، رفتار مورد آزمایش به عنوان متغیر مستقل
۱۳۰.....	مثال یک - کاربرد تحلیل واریانس یک‌قطبه میانگین‌های همبسته - (با اندازه‌گیری‌های مکرر برای آزمودنی‌های یکسان یا اندازه‌گیری‌های جداگانه برای آزمودنی‌های همطریاز)
۱۳۴.....	مثال دو - کاربرد تحلیل واریانس دو طرفه، «ریدمن»
۱۳۷.....	مثال سه - کاربرد آزمون Q کوکران
۱۳۸.....	مثال چهار - کاربرد آزمون Q کوکران
۱۴۰.....	۶ - طرح تحقیق دو گروهی؛ مقایسه دو گروه در یک متغیر
۱۴۱.....	مثال یک - کاربرد آزمون تی (t) برای نمونه‌های مستقل (واریانس ادغام شده)
۱۴۳.....	مثال دو - کاربرد آزمون تی (t) برای نمونه‌های مستقل (واریانس مطلق)
۱۴۴.....	مثال سه - کاربرد آزمون μ «مان ویتنی» برای نمونه‌های کوچک
۱۴۵.....	مثال چهار - کاربرد آزمون μ «مان ویتنی» برای نمونه‌های نسبتاً بزرگ
(۲۰ < N < ۴۰).....	
۱۴۷.....	مثال پنج - کاربرد آزمون μ «مان ویتنی» برای نمونه‌های بزرگ ($N > 20$)
۱۴۸.....	مثال شش - کاربرد آزمون دو نمونه‌ای «گلموگروف - اسیمرنف»
۱۴۹.....	مثال هفت - کاربرد آزمون خی دو χ^2 ($2 \times K$)
۱۵۱.....	۷ - طرح دو گروهی پیش و پس از اجرای متغیر مستقل
	(یک گروه به عنوان کنترل)
۱۵۱.....	مثال یک - کاربرد آزمون تی (t) برای میانگین‌های همبسته
۱۵۴.....	مثال دو - کاربرد آزمون ویلکاکسون برای نمونه‌های همبسته

۱۰ - ۸ طرح تحقیقی چند گروهی: بیش از دو گروه با یک متغیر.....	۱۵۸
مثال یک - کاربرد تحلیل واریانس یک طرفه - گروههای مستقل (تأثیر ثابت، مدل کاملاً تصادفی)	۱۵۹
مثال دو - کاربرد تحلیل واریانس یک طرفه رتبه‌ای کروسکال - والیس.....	۱۶۸
۹ - ۱۰ طرح های عاملی: تأثیر دو یا چند متغیر مستقل بر متغیر وابسته.....	۱۷۰
الف - بدون اندازه گیریهای مکرر عاملها.....	۱۷۰
مثال یک - کاربرد تحلیل واریانس دو طرفه، یکبار اندازه گیری برای هر گروه به صورت جداگانه (تأثیرات ثابت و مدل کاملاً تصادفی).....	۱۷۱
۱۰ - ۱۰ طرح های عاملی: تأثیر دو یا چند متغیر مستقل بر متغیر وابسته.....	۱۷۷
ب: اندازه گیریهای مکرر برای یک عامل.....	۱۷۷
مثال یک - کاربرد تحلیل واریانس دو طرفه - اندازه گیریهای مکرر برای یک عامل.....	۱۷۷
۱۱ - ۱۰ طرح های عاملی: تأثیر دو یا چند متغیر مستقل بر متغیر وابسته.....	۱۸۲
ج: اندازه گیریهای مکرر برای هر دو عامل.....	۱۸۲
مثال یک - نار - سلیل واریانس دو طرفه - با اندازه گیریهای مکرر برای دو متغیر.....	۱۸۳
تعريفها	
۱۹۱ مفاهیم، جدول توزیع فراوانی و نمونه از نمودار، شاخصهای مرکزی و پرازندهای توزیع طبیعی.....	۱۹۱
۱۹۳ همبستگی.....	۱۹۳
۱۹۹ آمار استنباطی.....	۱۹۹
۲۰۳ آزمون F و F.....	۲۰۳
۲۰۵ آزمون t و t.....	۲۰۵
۲۰۹ آزمون Z و Z.....	۲۰۹
پیوستها	
۲۱۷ پیوست الف - جدول اعداد تصادفی.....	۲۱۷
پیوست ب - جدول توزیع خی دو (χ^2).....	۲۱۸
پیوست ج - جدول توزیع t.....	۲۱۸
پیوست د - جدول توزیع F.....	۲۱۹
پیوست ه - جدول ضریب همبستگی پیرسون.....	۲۲۳
پیوست و - جدول ضریب همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن.....	۲۲۴
پیوست ز - جدول آزمون t مان و یتنی (آزمون دو دامنه).....	۲۲۵
پیوست ح - جدول توزیع طبیعی (جدول Z).....	۲۲۷
کتاب شناسی	
۲۳۱ واژه‌نامه فارسی به فارسی.....	۲۳۱
۲۳۳ واژه‌نامه فارسی به انگلیسی.....	۲۳۳
۲۳۷ واژه‌نامه انگلیسی به فارسی.....	۲۳۷

پیشگفتار چاپ سوم

روشهای آماری عنوان شاخه‌ای از علم آمار و به صورت مجموعه‌ای منظم، یکی از ارکان اصلی پژوهش‌سنجاری رود. به همین دلیل درک روشهای آزمونهای آماری برای دانشجویان علوم انسانی و روزمری است. برای دستیابی به این منظور کتابهای زیادی نوشته شده است. این کتاب به عنوان کتاب راهنمای پژوهشی درسی، زمینه گسترده‌ای از آزمونهای آماری را که در پژوهش‌های تربیتی و آموزشی ریاضی دارند فراهم می‌سازد. در این چاپ سعی شده است اشتباها و چالی موجود در چاپ اول اصلاح شود. همچنین به منظور بالا بردن میزان یادگیری برای هر یک از روشهای تمرینات مناسبی تدوین و عرضه گردیده است.

در تنظیم چاپ جدید از نظرها و پیشنهادهای بسیاری مبتداً سودمند همکاران عزیز و دانشجویان علاقه‌مند بهره برده‌ام که در همینجا از همه آنها شکر و قدردانی می‌نمایم.

علی دلاور
بهار ۱۳۷۵